

Aspergeteelt in Leerdam

In Nederland worden sinds de negentiende eeuw op grote schaal asperges geteeld. Het oudste nog bestaande gebied vinden we in West-Brabant rond Bergen op Zoom, maar het belangrijkste productiegebied is nu Noord-Limburg. Maar ook in de eeuwen hiervoor kwam de teelt van asperges in ons land op kleine schaal voor. Zo ook in Leerdam.

In het tweede kwart van de achttiende eeuw wordt regelmatig een onroerend goed in de Kerkstraat aangeboden met daarbij de vermelding dat er in de *weergalooze groote en modern beplante tuin* verscheidene aspergebedden aanwezig zijn. Voor het eerst lezen we dit bericht in de Amsterdamse courant van 22 maart 1738. Het gaat hierbij om een *extra schoon huys en erve*. Het huis heeft zowel beneden als boven vertrekken, waarvan er vier behangen zijn, een *schoone kookkeuken* en kelders. Verder is er een koetshuis en een stalling voor vier paarden en acht beesten. Ook eenden-, hoender- en duivenhokken ontbreken niet. Achter het huis ligt een extra grote tuin, beplant en bepoot met kleurrijke vruchtbomen. Geïnteresseerde kopers kunnen zich bij het betreffende huis melden of zich wenden tot Otto de Man, grutter, wonende ook in de Kerkstraat.

Of het pand verkocht is weten we niet, maar tien jaar later, in 1748 verschijnt er een ongeveer gelijke advertentie.² Er zijn nu veertien *schoone* aspergebedden en ruim 250 *jonge en fraey geleyde Vrugtdraegende Boomen, synde ieder in zyn zoort de fynste Tafel-fruyten die er thans bekend syn, en wegens haere vrugtbaerheyd dubbel waerdig te bezien*. Kopers kunnen zich melden bij de weduwe De Bie in de herberg “in ’t Prince Wapen”. Deze herberg stond op de hoek van de Kerkstraat en Achter de Kerk.

Stilleven met asperges, Adriaen Coorte, 1697, olieverf op papier op paneel, Coll. Rijksmuseum Amsterdam

Erg hard gaat het niet met de verkoop. Twee jaar later, op 4 februari 1750, verschijnt er weer een advertentie.³ We hebben nu veertien nieuwe aspergebedden en weer de genoemde fruitbomen. Maar als extra informatie wordt vermeld dat de tuin een oppervlakte heeft van ongeveer een halve morgen. Al naar gelang welke morgenmaat wordt gehanteerd is dit zo ongeveer 4.500 m². En niet geringe oppervlakte en dan nog wel midden in de stad. Ook wordt als bijzonderheid nog genoemd dat men in

Leerdam vry is van alle Pagten en Lasten, hoe genaemd. Aantrekkelijker kan men het niet maken. Je moet dit huis wel kopen! Ook nu is het weer te bevragen bij de weduwe De Bie, maar ook bij een notaris in Utrecht, een makelaar in Rotterdam en een contactpersoon in Gouda.

Maar ook deze advertentie heeft kennelijk geen resultaat. Besloten wordt nu om tot een publieke verkoop over te gaan en wel op zaterdag 4 april 1750. Op 23 en 30 maart worden er weer advertenties in de kranten geplaatst.⁴ Maar het is ook uit de hand te koop, waarvoor men zich weer tot de waardin van de herberg "in 't Prince Wapen" kan wenden of tot de al eerder genoemde notaris en makelaar.

Maar of het huis met tuin uiteindelijk verkocht is, hebben we nog niet kunnen achterhalen. In het archief van de Utrechtse notaris is geen akte over een mogelijke verkoop gevonden.

En dan blijft het natuurlijk ook nog de vraag om welk huis het hier gaat. De advertenties geven geen nadere ligging aan. En als je in die tijd interesse had om het huis te kopen, dan was dat zonder nadere omschrijving van de ligging toch wel duidelijk. Een dergelijk groot goed aan de Kerkstraat was snel gevonden. Maar in onze tijd vooralsnog een raadsel. En voor de teelt van de asperges had je ook nog een droge zandgrond nodig met een goede doorlatendheid. En datzelfde geldt voor de fruitbomen.

Zou je kunnen veronderstellen dat het huis aan de noordzijde van de Kerkstraat lag en de tuin zich uitstreckte tot de Nieuwstraat? En dan in het oostelijk deel tussen de Vlietskant en de Fonteinstraat? Kijken we op de plattegrond van Blaeu, een honderd jaar eerder gemaakt, dan zien we daar een groot U-vormig complex met een ten opzichte van de straat terug geplaatst middengedeelte en twee haaks er op staande gebouwen. Dit zal dan zo ongeveer op de plaats van de latere Kerkstraatschool gestaan hebben. Achter dit alles tot aan de Nieuwstraat zijn tuinen en boomgaarden getekend, deels achter de andere bebouwing van de Kerkstraat en Nieuwstraat.

Zou ook de westelijke kant van de Kerkstraat een plaats voor dit huis kunnen zijn? Misschien iets minder aannemelijk, want daar stond het Schoonhuijs als huis van de drossaard, dat met zijn tuin al een aardig deel van de beschikbare ruimte in beslag nam. Blaeu laat ook aan deze kant nogal wat open ruimte zien, maar de bebouwing van dit deel van de Kerkstraat klopt niet helemaal met de werkelijkheid. Het Schoonhuijs staat namelijk te ver naar het westen getekend. Vooralsnog blijft het bij giswerk.

Detail uit de plattegrond van Blaeu. Rechts de Vlietskant, links de Fonteinstraat.

Detail uit bovenstaande afbeelding.

Noten

1. Amsterdamse courant 22.03.1738
2. 's Gravenhaegse courant 22.05.1748
3. 's Gravenhaegse courant 04.02.1750
4. Leydse courant 23.03.1750 en 's Gravenhaegse courant 30.03.1750

Teunis Blom

37^e jaargang / nummer 110 / juni 2018